

ISTRAŽUJEMO KAKO SE PERE NOVAC U BOSNI I HERCEGOVINI

Prošle godine u BiH o

PRANJE NOVCA DANAS JE MNOGO SOFISTICIRANIJE Opere se na milijarde

Šteta U 2014. kroz finansijski sistem BiH u legalne novčane tokove ubačeno je 19,4 miliona maraka nelegalno stečenog novca, dok je prčinjena materijalna šteta od prijavljenih krivičnih djela po budžete u BiH iznosila 9,1 milion maraka

Brankica Spasenić
Banjaluka

U Bosni i Hercegovini je prošle godine oprano blizu 20 miliona maraka, odnosno oko 10 miliona evra, pri čemu je budžetima u BiH prčinjena materijalna šteta od

oko devet miliona maraka!

Podaci su ovo do kojih je došla Agencija za istrage i zaštitu BiH (SIPA), a čiji su službenici u 2014. godini Tužilaštvu BiH podnijeli šest izvještaja o postojanju sumnje o počinjenom krivičnom djelu

pranja novca protiv 26 fizičkih i sedam pravnih lica, te dvije dopune izvještaja protiv 12 fizičkih i tri pravne osobe.

Načini pranja

- Prema raspoloživim podacima, u 2014. godini kroz finansijski sistem Bosne i He-

rcegovine u legalne novčane tokove ubačeno je 19,4 miliona maraka nelegalno stečenog novca, dok je prčinjena materijalna šteta od prijavljenih krivičnih djela po budžete u BiH iznosila 9,1 milion maraka. Na osnovu naredbi Tužilaštva BiH izdato je devet

naloga za privremeno obustavljanje transakcija u iznosu od 3,8 miliona maraka na račun šest fizičkih i dvije pravne osobe - naveli su za Press u Finansijsko-obavještajnom odjeljenju SIPA.

Postoji čitav spektar načina na koji se pere novac u svije-

ŠTA SU TO VISOKORIZIČNE TRANSAKCIJE oprano 10 miliona evra!

tu i kod nas, a činjenica je da se modaliteti mijenjaju iz godine u godinu. Dok su prije nekoliko godina primat imale ofšor kompanije, kupovina stanova i poslovnih prostora i ulaganje u gradnju, perači novca su sada postali mnogo sofisticiraniji i ima ih toliko da se istražioci koji se bave ovim krivičnim djelima neprestano moraju usavršavati i podučavati.

Tipičan ili takozvani školski primjer pranja novca, na banjalučkom Fakultetu za bezbjednost su opisali na sljedeći način:

- Vlasnik privatnog preduzeća prodaje robu ne izdajući pritom fakturu ili izdaje fakturu po kojoj je kupac dužan uplatiti sredstva na račun ofšor kompanije odlati na račun dobavljača robe, a razlika na račun drugog lica ili kompanije, najčešće ponovo u ofšor zoni. Odatle se sredstva vraćaju na račun vlasnika privatnog preduzeća u nekoj od domaćih banaka - pojasnili su nam na ovom fakultetu.

Prema riječima Kristine Jozić, portparolke SIPA, u BiH je u posljednje vrijeme otkriveno nekoliko najčešćih modaliteta pranja novca.

- To je sumnjivo poslovanje bh. i inokompanije koje upućuje na određene poreske i carinske nepravilnosti. Zatim sumnjivi novčani inoodlivi sa računa bh. kompanija na ime povrata avansa u značajnim iznosima, ali ne iz neiskorištenih pristiglih avansnih sredstava, već iz kredita i pozajmica po sumnjivim ugovorima od inokompanije iz iste grupacije - objasnila je Jozićeva.

Ona dodaje i da su uočeni bezgotovinski prilivi iz inostranstva sa računa ofšor kompanije na račun klijenta u BiH, te istog dana nalozi za transfer novca na treće kom-

U vrhu liste načina pranja novca su i takozvani "bitkoini"

MORAMO IĆI U KORAK S KRIMINALCIMA I TEHNOLOGIJOM Kristina Jozić

panije, dok je svrha nejasna i upućuje na ekonomski neopravdano poslovanje.

- Jedan od načina pranja novca u BiH je i podizanje bankovnih kredita sa sumnjivom svrhom trošenja. Krediti se podignu po jednom osnovu, a sredstva se preusmjera u drugu namjenu, a i samo vraćanje rata nije jasno

dokumentovano - dodala je ona.

U vrhu liste načina pranja novca su i takozvani "bitkoini", odnosno viskorizične transakcije.

- To su sumnjive isplate sa računa državljana BiH, koji na šalter banke dolazi u prisustvu treće osobe, a novac po- tiče sa računa ofšor kompani-

je - ističu u Finansijsko-oba- vještajnom odjeljenju SIPA.

Utapanje u legalne poslove

Ekonomisti objašnjavaju da novac koji prelazi iz ilegalnih u legalne tokove ne oštećuje samo budžete BiH nego i svakog građanina pojedinačno, jer umjesto za socijalne namjene, oprane pare završavaju u džepovima kriminalnih struktura.

- Stvaraju se paralelni centri moći koji mogu da utiču na ekonomski i politički sistem, smanjuje se rejting zemlje i obeshrabruje ulaganje stranog kapitala - naglašavaju ekonomisti.

Stručnjaci ističu i da treba obratiti pažnju na stalne podatke poreskih uprava u Srpskoj i Federaciji BiH o stotinama malih firmi koje se svakog mjeseca zatvore ili se prvi put registruju, što stvara opravdanu sumnju da mnoge od njih nastaju zbog servisiranja ilegalnih tokova!

Vašingtonski institut "Global fajnsenšel integri" nedavno je iznio procjene da se u BiH opere čak i do milijardu maraka, dok domaći stručnjaci sumnjaju u istinitost ovakvih pokazatelja. U analizi ovog američkog instituta navodi se i da su ispred BiH po ukupnom iznosu opranog no-

Vašingtonski institut objavio da se u BiH opere čak i do milijardu KM

vca, Srbija sa više od sedam milijardi maraka godišnje, Hrvatska 1,8 milijardi, te Mađarska sa oko dvije milijarde maraka.

Dekan na Fakultetu za bezbjednost u Banjaluci, Dragoimir Keserović, a koji dugo godina izučava bankarski sektor i modalitete pranja novca, nedavno je za naš list, upravo komentarišući podatke GFII-ja, istakao da brojni "domaći i strani akteri" koriste zemlje u tranziciji za ovakve aktivnosti zbog njihovog neuređenog sistema i kontrolnih mehanizama.

- Na ovim prostorima oni nastoje da transferišu nelegalno stečen novac koji uglavnom potiče iz organizovanog kriminala, privrednog kriminala, trgovine narkoticima ali i privatizacije. BiH je, posebno do prije desetak godina, bila naročito atraktivno područje za takve aktivnosti. Mnogi državljani BiH su na razne nelegalne načine dolazili do ogromnog bogatstva i on je morao biti uložen u nekretnine ili u druge legalne tokove. Njihove slike bi se mogle lijepiti u ramove po inovativnostima i modelima na koji su prali novac - istakao je Keserović.

On smatra da je novčana suma od 1,1 milijarde maraka opranog novca u BiH, koju iznose vašingtonski stručnjaci, pretjerana.

- U toj oblasti BiH je donijela dosta zakona i uspostavila kontrolne i istražne agencije, kao što su agencije za bankarstvo ili Finansijsko-obavještajno odjeljenje SIPA. Uvedena je obaveza čitavom finansijskom sektoru da prijavljuju sve transfere preko 30.000 KM, ili one koje se prebacuju na područja takozvanog poreskog raja. Zbog toga mislim da su malverzacije smanjene, ali je činjenica da je BiH ostala na lošem glasu i to se mora sistemski mijenjati - istakao je Keserović.

Al Kapone preteča perača!

Pojam pranja novca potiče iz zlatnog doba mafijaškog bossa Al Kaponea. On je novac stečen u ilegalnim kockarnicama, prostitucijom i ilegalnom prodajom alkohola, ulagao u salone za pranje veša i na taj način ga legalizovao.

Današnje procjene međunarodnih finansijskih institucija su da oprani novac čini od dva do pet odsto ukupne svjetske proizvodnje, a stručnjaci Međunarodnog monetarnog fonda su izračunali da "bruto kriminalni proizvod" u svijetu premašuje 500 milijardi dolara godišnje.

